10 Φεβρουαρίου 2026

Τα ήθη και τα έθιμα στο στόχαστρο της αποδόμησης

/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

- **Αρχιμανδρίτου Φιλίππου Χαμαργιά, Πρωτοσυγκέλλου Ιεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας**

Με λύπη και με μεγάλη έκπληξη διάβασα την είδηση: *“Μπλόκο στην Τσικνοπέμπτη στα σχολεία ζητά Ομοσπονδία με επιστολή στην Υπουργό Παιδείας”*[1] και στη συνέχεια την αιτιολόγηση της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας ΝΕΜΕΣΙΣ, η οποία, όπως αναφέρεται στην ίδια ιστοσελίδα : *“απέστειλε επιστολές προς το Υπουργείο Παιδείας, ζητώντας να μπει «φρένο» στις καθιερωμένες – πλέον – σχολικές εκδηλώσεις με ψησταριές και σουβλάκια”*, ενώ, συνεχίζοντας το δημοσίευμα, διαπιστώνουμε να προβάλλει, η ίδια Ομοσπονδία, τους κάτωθι λόγους :

1. Η Τσικνοπέμπτη δεν αποτελεί σχολική γιορτή ή αργία και ότι οι εκδηλώσεις μαζικής κατανάλωσης κρέατος εντός σχολικού χώρου είναι παράτυπες και μη σύννομες, με πιθανές νομικές συνέπειες για όσους τις διοργανώνουν,
2. παραβιάζει τον παιδαγωγικό ρόλο της εκπαίδευσης,
3. δημιουργεί πίεση και αποκλεισμούς σε μαθητές με διαφορετικές διατροφικές επιλογές,
4. έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές της συμπερίληψης, της μη βίας και της φιλοζωικής αγωγής.

Συγχρόνως καλεί σχολεία, γονείς και φιλοζωικές συλλογικότητες να συνεργαστούν ώστε η ημέρα να αξιοποιηθεί εκπαιδευτικά, χωρίς κατανάλωση κρέατος, με συζητήσεις και δράσεις γύρω από τον σεβασμό στα ζώα και το περιβάλλον.

Η αλήθεια είναι πως μέχρι εδώ θα ήταν αποδεκτή η πρότασή τους, αν δεν ήταν μονομερής. Διότι, αν θεωρηθεί ότι είναι δίκαιο το αίτημά τους, θα έπρεπε να είχαν πράξει ανάλογα και όταν η Ένωση Αθέων προσκαλεί, τα τρία τελευταία χρόνια, την Μεγάλη Παρασκευή, σε ένα δήθεν “Φανερό Δείπνο”[2], σε αντιπαράθεση του Μυστικού Δείπνου, ώστε να εκφράσει την αντίθεσή της στην νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και ιδιαιτέρως της Μεγάλης Παρασκευής. Όμως δεν είδαμε καμία αντίδραση σε αυτήν την κίνηση. Γιατί άραγε;;;

Ασφαλώς δεν σκέφτηκα να χαράξω τις σκέψεις αυτές για να υπερασπιστώ τα σουβλάκια και την κρεοφαγία της ημέρας της Τσικνοπέμπτης. Αυτό που κίνησε την γραφίδα μου είναι η οφθαλμοφανής κίνηση μιας “νέας κουλτούρας”, με σκοπό την αποδόμηση των εθίμων και των παραδόσεων μιας χώρας, όπως η Ελλάδα, που έχει οικοδομήσει στον Πολιτισμό και στην Παράδοση την ταυτότητα των Ελλήνων.

Η τήρηση των εθίμων και ο σεβασμός προς αυτά αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες

της πολιτισμικής ταυτότητας κάθε κοινωνίας. Τα έθιμα δεν είναι απλώς επαναλαμβανόμενες συνήθειες ή τελετουργίες, είναι ζωντανές εκφράσεις της ιστορίας, της συλλογικής μνήμης και των αξιών ενός λαού. Μέσα από αυτά, οι άνθρωποι συνδέονται με το παρελθόν τους, κατανοούν το παρόν και διαμορφώνουν το μέλλον τους. Ο σεβασμός προς τα έθιμα δεν σημαίνει προσκόλληση σε κάτι ξεπερασμένο, αλλά αναγνώριση της σημασίας τους ως φορέων νοήματος, κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.

Από την αρχαιότητα έως σήμερα, τα έθιμα λειτουργούν ως κανόνες που ρυθμίζουν τη συλλογική ζωή. Εορτές, γάμοι, βαπτίσεις, πένθη, τοπικές γιορτές και θρησκευτικές τελετές συνθέτουν ένα πλέγμα πρακτικών που δίνουν ρυθμό στον χρόνο και δομή στις ανθρώπινες σχέσεις. Μέσα από αυτά, οι κοινότητες μεταδίδουν αξίες όπως η αλληλεγγύη, η φιλανθρωπία, η φιλοξενία, ο σεβασμός προς τους μεγαλυτέρους και η σημασία της οικογένειας. Η συμμετοχή στα έθιμα ενισχύει την δυνατότητα δημιουργίας και έμπρακτης σχέσης μας με αυτά, ενώ καλλιεργεί δεσμούς φιλίας και συναλληλίας και παράλληλα δημιουργεί κοινή μνήμη μεταξύ των συμμετεχόντων, πόσο δε μάλλον όταν συμμετέχουν παιδιά ενός σχολείου, δηλαδή της πρώτης Κοινωνίας μέσα στην Κοινωνία.

Δεν πρέπει επίσης να μας διαφεύγει ότι σημαντικός είναι και ο ρόλος της οικογένειας και της εκπαίδευσης στη μετάδοση των εθίμων. Από μικρή ηλικία, τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από τη μίμηση και τη συμμετοχή. Οι αφηγήσεις των παππούδων, τα οικογενειακά τραπέζια στις γιορτές, τα τοπικά πανηγύρια και τα σχολικά προγράμματα πολιτισμού λειτουργούν ως γέφυρες ανάμεσα στις γενεές. Όταν οι νέοι κατανοούν το νόημα ενός εθίμου, δεν το αντιμετωπίζουν ως τυπική υποχρέωση, αλλά ως στοιχείο της ταυτότητάς τους. Μιας ταυτότητας που τείνει να αλλοιωθεί από ομάδες που “εργάζονται” με γνώμονα την παραφωνία, την δήθεν αντίδραση και τον μιμητισμό.

Επιπλέον, ο σεβασμός στα έθιμα συνδέεται άμεσα με τον σεβασμό στον άνθρωπο. Όταν αναγνωρίζουμε και τιμούμε τις παραδόσεις των άλλων, δείχνουμε κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας. Σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες, η αμοιβαία εκτίμηση των εθίμων συμβάλλει στην ειρηνική συνύπαρξη και στον διάλογο μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Η περιφρόνηση ή η υποτίμηση των εθίμων μπορεί να οδηγήσει σε παρεξηγήσεις, συγκρούσεις και κοινωνικό αποκλεισμό. Είναι κοινός τόπος πλέον ότι πολίτες διαφορετικών πεποιθήσεων συμμετέχουν στα έθιμα και στις εκδηλώσεις των άλλων συνανθρώπων τους προάγοντας την Κοινωνία της συμπερίληψης.

Επίσης η σημασία των εθίμων αναδεικνύεται ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης. Σε δύσκολες στιγμές, οι άνθρωποι στρέφονται σε πράξεις, απλές μεν ουσιαστικές δε,

για παρηγοριά και σταθερότητα. Τα έθιμα προσφέρουν αίσθηση συνέχειας και ελπίδας, υπενθυμίζοντας ότι, παρά τις αντιξοότητες, η κοινότητα παραμένει και μέσα από συλλογικές πράξεις, οι άνθρωποι βρίσκουν δύναμη και νόημα, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα όποια προβλήματα.

Τέλος, η τήρηση και ο σεβασμός των εθίμων συμβάλλουν στην διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενεές. Κάθε έθιμο που χάνεται αφήνει ένα κενό στην συλλογική μνήμη. Αντίθετα, κάθε έθιμο που διασώζεται και μεταδίδεται εμπλουτίζει το πολιτισμικό μωσαϊκό της ανθρωπότητας. Η ευθύνη αυτή ανήκει σε όλους, στην Πολιτεία που οφείλει να στηρίζει πολιτιστικές δράσεις, στις τοπικές κοινότητες που κρατούν ζωντανές τις παραδόσεις και στα άτομα που επιλέγουν συνειδητά να συμμετέχουν.

Τα έθιμα δεν είναι απλώς απομεινάρια του παρελθόντος, αλλά ζωντανές εκφράσεις της συλλογικής μας ταυτότητας. Η τήρησή τους και ο σεβασμός προς αυτά ενισχύουν την συνοχή, προάγουν τον αλληλοσεβασμό και προσφέρουν νόημα στην σύγχρονη ζωή. Μέσα από μια ισορροπημένη στάση, η οποία συνδυάζει την παράδοση με την εξέλιξη, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι τα έθιμα θα συνεχίσουν να φωτίζουν τον δρόμο μας, συνδέοντας τις ρίζες με τα φτερά του μέλλοντος.

Οπότε…μην δηλητηριάζετε τις ρίζες μας και μην πυροβολείτε τα φτερά του μέλλοντος.

[1] https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/506045_sholeia-mploko-stin-tsiknopempti-sta-sholeia-zita-omospondia-me-epistoli-stin

[2] https://www.dnews.gr/eidhseis/ellada/470950/enosi-atheon-kalei-se-fanero-deipno-me-kreatofagia-apopse-megali-paraskevi